

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ
БЕОГРАД

Пословни број: К-По₂ 1/2014

ТРАНСКРИПТ АУДИО ЗАПИСА
СА ГЛАВНОГ ПРЕТРЕСА ОДРЖАНОГ дана 25. септембра 2015. године

Председник већа: Отварам заседање, тишину молим, у кривичном поступку К-По₂ 1/2014 пред истим већем као и на јучерашњем заседању.

Прво да констатујем да су присутна иста лица, дакле и заменик Тужилаштва за ратне злочине, пуномоћник оштећених, такође. Обавештен сам да су оптужени сви овде, не треба мислити. А да, код бранилаца има извесне промене, тако да не могу бити кратак као што сам мислио.

Дакле, приступили су: браниоци адвокати Градимир Налић по заменичком пуномоћју за адвоката Бранкицу Мајкић, односно оптуженог Милана Девчића, потом адвокат Радоје Алексић, Борис Зорко, Јасмина Живић, Бранко Димић, Гордана Живановић, Слободан Живковић, Здравко Крстић и Бранислава Фурјановић.

Присутни су, уствари, присутан је, ах, да, саветник је, хајде да кажемо, дакле вештак и стручни саветник као и јуче.

Према томе имамо услове да се главни претрес настави, те с тим,

Суд доноси

РЕШЕЊЕ

Да **СЕ** главни претрес **НАСТАВИ** на месту где је прекинут, тј. где је одложен јуче, а дакле код испитивања вештака Бошка Антића.

Истовремено, суд одређује да се испитивање вештака оконча у току трајања овог данашњег рочишта према члану 367 ЗКП.

Наиме, из ког разлога? Пошто се ово ретко дешава и не примењује често и редовно, што се тиче стручног саветника, он се наравно није појављивао у овом поступку и оно време које је било потребно за ту доказну радњу, из тог разлога

нисмо га ни ограничавали. Вештак Бошко Антић је већ одавно можемо рећи у овом кривичном поступку, а током поступка који је довео до прве пресуде овде, у доказном поступку, он је био присутан и дао свој исказ, свој налаз и мишљење, наравно, такође и одговарао на питања, на претресима 15. и 16. новембра 2011. године, у пуном трајању, врло екстензивно могло би се рећи, ако ништа да су транскрипти са ова два рочишта, са овог претреса, да имају око 130 страна и нешто више, тако да сматрамо да су свакако велика већина, ако не сва могућа и релевантна питања у овом поступку за вештака, већ постављена и да је због тога могуће да се, а наравно не мислимо да ускраћујемо право никоме на постављање питања вештаку и овом приликом, да је могуће да дође до понављања већ постављених питања, односно ако не на исти начин, али питања која воде истом одговору и из ког разлога сматрамо да је ово време које смо сада одредили, сасвим довољно за ову доказну радњу. Наравно, не тврдимо, не сматрамо да до понављања питања и до неке врсте у том смислу, како то закон прописује, одуговлачења поступка мора доћи намерно, заиста можемо и прихватити да се не може имати у глави све што је било на та два вишечасовна претреса навођено и поред постојања, наравно, детаљног транскрипта.

Према томе, дакле, као што сам и рекао,

Суд доноси

РЕШЕЊЕ

Да **СЕ ИСПИТА** вештак Бошко Антић.

Вештак Бошко Антић, са личним подацима као у списима, упозорен, односно опоменут на већ дату заклетву. Ја мислим да је могуће да не морате стајати овде док излажете, тако да можете то са места, ако смо већ то саветнику одобрили, мислим да би могло и Вама, с тим што је онда потребно и да саветник приступи овде, да буде присутан, односно да буде у судници, а не у овом простору за публику.

Дакле, господине Антићу, као што смо Вас већ јуче питали, Ви сте већ и почели са тиме, да ли остајете пре свега код онога што сте као свој налаз и мишљење дали на писмено, по наредби суда за вештачење? Ваше је вештачење из октобра 2011. године, а потом на ова два претреса 15. и 16. новембра 2011. године, када сте усмено излагали. Да ли имате нешто да измените у томе или да допуните?

Сведок Бошко Антић: Поштовани суде, поштовани браниоци, поштовани тужиоче, поштовани саветниче, поштовани оптужени, пажљиво сам слушао претходна два дана односно три, излагања саветника. У међувремену од прошлог рочишта, успео сам да пронађем на разноврзне начине неке друге податке, документе, које бих ја кратко изнео и образложио, неке тврдње које су изнешене овде.

Председник већа: Можете нам само рећи за почетак, на шта се односи, из које области, на који део онога што је постојала наредба за вештачење?

Судски вештак Бошко Антић: Односи се на проглашење ратног стања, односи се на Правило службе 37, односи се на претрес терена и чишћење и прописе које је Влада САО Славонија усвојила пре ових догађаја по питањима која су се појављивала овде, од команданта места, па до различитих тврдњи које нису у складу са законским аргументима, нису аргументовани у току излагања.

Председник већа: Ова питања која помињете, већ су била, о њима сте већ нешто говорили, односно ставили у свом писменом налазу и мишљењу, а и на претресу. Је ли то онда нека врста допуне онога што сте навели?

Судски вештак Бошко Антић: Да, да, допуна.

Председник већа: Добро, надам се да је онако језгровито. Изволите.

Судски вештак Бошко Антић: Врло кратка, ја ћу писмени део који сам написао, доставити и на, у електронској форми, за записник да се може детаљније повезати, ја сам урадио.

Саветник је, односно стручни сарадник је изнео низ података о развоју догађаја и тако даље, који нису битно, односно директно утицали на развој догађаја. Ја ћу изнети само неколико битних који су утицали на развој догађаја.

У Београду је 4. октобра одржана седница Председништва СФРЈ, тада је закључено да се земља налази у стању непосредне ратне опасности. Тачно је да је Председништво на седници констатовало да су се тиме стекли услови, наглашавам, да Председништво СФРЈ ради и делује на начин предвиђен Уставом СФРЈ у условима непосредне ратне опасности, а то се односи да може да доноси са бројем чланова 4 одлуке и уредбе са законском снагом, јер била је таква могућност да се није могло састати комплетно Председништво. Нормално, познато је какве уредбе са законском снагом колико трају, када престају и тако даље.

Савезна влада ратно стање је дефинисано и објављено у Војном лексикону и није тачно да се ратно стање и стање непосредне ратне опасности исти појам, да имају исто значење, јер су посебно дефинисани и у Уставу и у законима. Наглашено је у Лексикону када се проглашава ратно стање и какви су услови код непосредне ратне опасности. На основу овога што је битно за овај случај, Скупштина Српске области Славонија, Барања и Западни Срем прогласила је ванредно стање 09. октобра 1991. године, које ступа на снагу даном доношења, значи одмах, дан пре ових догађаја. По том пропису у члану 6, шта се подразумева под тим – председник Владе из члана 5 овог закона може утврдити радну обавезу, ограничити слободу кретања и ограничити право на штрајк, ограничити слободу збора и другог окупљања, ограничити слободу политичког, синдикалног и другог деловања. Ту у време ових догађаја, Влада САО, Српске области Славонија, није донела ниједну ову одлуку, никаква ограничења, јер је битно шта се то десило. У конкретном случају, битан је члан закона о Министарствима које је Велика народна скупштина Српске области Славонија, Барања и Западни Срем усвојила 25.09. По овом закону Територијална одбрана је у надлежности Министарства одбране, а милиција Министарства унутрашњих послова. Влада одлучује о томе

када ће ко коме бити претпочињен и ко ће бити главни у неком месту. Министарство одбране регулише успостављање територијалне одбране. Према томе, само Министарство одбране је могло поставити територијалну одбрану у селу Ловас по својој надлежности, а Министарство унутрашњих послова када, пошто је надлежност по чл.7. за послове државне управе је могло одредити станицу милиције и регулисати њен садржај и њене обавезе. Према томе, територијална одбрана Ловас и Министарство, станица милиције, су две различите институције потчињене различитим државним органима. Њихову међусобну сарадњу и садејство у појединим деловима мора се регулисати документом више институције, а то није чињено.

Велика народна скупштина је 10. октобра на дан ослобађања и запоседања Ловаса, донела одлуку о припајању територијалне Српске области Барања, Западни Срем, оружаним снагама СФРЈ. Значи, од тог дана, све оружане снаге САО Славоније и тако даље, поступају, а и пре тога су поступале по прописима оружаних снага СФРЈ, по одредбама закона и тако даље. И на основу ове одлуке, Влада је 17. октобра донела одлуку о организацији и деловању територијалне одбране и цивилне заштите. Сви ови закони ступају на снагу даном доношења, а не даном оглашавања у „Службеном листу“, што је јако битно, јер је „Службени лист“ каснио због могућности, ја мислим чак у 1997. је објављен. По питању интересантан је члан 3, каже да командант територијалне одбране Српске области и команданти територијалне одбране насељених места, значи зове се командант територијалне одбране насељеног места, а не командант места. После ћу објаснити појам команданта места на крају, јер иритира, не иритира, него подстакнут јучерашњом дискусијом, шта се под тим подразумева. Командант територијалне одбране Српске области издаје наређења командантима територијалне одбране насељених места за употребу територијалне одбране и тако даље и тако даље.

Следеће, Правило службе које овде не знам зашто, врло чудно је објашњено, примењује се у рату. О томе говори текст у Војном лексикону, да се примењује и у рату. Правило службе је подзаконски акт Закона о одбрани и Закона о оружаним снагама, Устав, Закона одбране и Закона о оружаним снагама, Правило службе и правила равноправна са осталим правилима, Правила је прописао начелник Генералштаба и обавеза је придржава, регулише односе у свим ситуацијама међу војним лицима, подразумевајући ту к командовање. Према томе, војна лица су дужна да извршавају наређења претпостављене старешине, која се тичу службе, осим ако је очигледно да би извршење наређења представљало кривично дело. Да би старешина одбио наређење, мора да зна да је то кривично дело и да тиме чини злочин. Неко мора да га детаљно и у детаље упозна који задатак следи, шта из тога произилази, а делимично заповестима и упутствима које сте добили од команде дивизије и од команде бригаде, добијено је да се упозорава на такве ствари.

Под условима из става 1 овог члана, војна лица су дужна да извршавају наређења старијих, када није присутан претпостављени старешина и када је неопходно да се хитно предузму мере. Правило службе се, рекао сам, примењује у рату, пише овако, прилагођене ратним условима. Правило службе је у овом случају могло да стави ван снаге само Председништво СФРЈ које је увело ванредно стање

непосредне ратне опасности. Нико други не може да укине такво правило. Извршавање наређења претпостављеног: код извршавања наређења претпостављеног долази се у велику колизију због двоструке претње-једна је претња да се због неизвршавања наређења претпостављеног, следи одговорност по чл.201 и 203 Кривичног закона СФРЈ, веома строгог и оштрог Кривичног закона, по коме су многе старешине кажњене и тако даље, а друга је одговорност ако извршава задатак и дело које је злочин или које је кривично дело одговара сада по другом закону, многе су старешине биле разапете између тога, јер тешко је било у ситуацији, поготову тамо где влада хаос, општи хаос у командовању, као што је владао у Ловасу, па и у целој зони Друге бригаде. Мислим да аргумената има довољно, доводи у неугодну ситуацију, да тако се третира, ево ја нећу читати, него ћу навести Првослава Лукића, не знам, ви правници вероватно знате ко је то, који је написао Правне основе система одбране Савезне Републике Југославије које је издао Драганић и тако даље, где то потврђује одговорност обавеза извршавања наређења најстаријег присутног, поготову ако је из претпостављене команде. Ова одредба важи и у армијама света других земаља, важи и у Правилима службе Војске Југославије, Правилима Војске Србије, а у Правилу Босне и Херцеговине чак пише – „посебно у борбеним дејствима“, где се наглашава. У Правилу службе Сједињених Америчких Држава пише да се не може ни у ком случају наређење одбити. Тако да није то ништа ново.

Тврдња да млађи може да командује старијем, је могуће, али ретко. Ја сам само наишао на један случај у каријери да је један официр који је смењен у Плочама, пребачен у команду Војно-поморске области и привремено је био потчињен млађем од себе. Иначе, у ратним случајевима никада на то нисам наишао, а друго, тако се нешто не може десити без наређења претпостављеног команданта. У овом случају, ако је неко млађи командовао старијем у зони борбених дејстава, ја најмање говорим о зони одговорности, то је један врло погрешан појам, у зони борбених дејстава, могао је само то радити по наређењу команданта бригаде, самостално то није могао радити.

Тачно је да Правило бригаде не само Правило бригаде, него сва правила војна, примењујућу појам једностарешинство, имају искључиво право командовања командант свим јединицама из састава бригаде, а и осталим јединицама, па и придодатим јединицама. Командант доноси одлуке, поставља задатке јединицама, контролише њихово извршење и захтева њихово доследно спровођење. У овом случају придодате јединице Четврте оперативне зоне су саставни део Друге гардијске бригаде и њима искључиво командује командант бригаде. Ово важи, да не почињем од десетине као прошли пут, па до пука и армије и Генералштаба, важи за све нивое командовања, на свим нивоима командовања важи овај став, од највишег до најнижег, у складу са начелима једностарешинства. У војсци има једностарешинство, у потојеће, у тадашњој војсци исто су постојали саветници, сарадници, не моли се за извршење неког задатка, него се наређује, команда извршава, контролише и врши координација. Све је то под надлежности команданта који то врши преко својих, сам или преко својих органа, али ти органи могу то да обављају само по његовом наређењу и по његовим инструкцијама, у складу са његовом одлуком.

Командант је дужан да контролише извршење задатка, ово наглашавам, то је из Правила бригаде. Ми видимо из докумената да командант бригаде није контролисао извршење задатка, јер нема податка да је био иједном у Ловасу, нема податка да је било са ким контактирао, нема извештаја, нема ванредних извештаја, нема, а по мојим мерилима, већ 18.-ог, одмах након догађаја на минском пољу, требао је да уследи ванредни борбени извештај. Њега нигде нема, да ли је био склоњен, да ли није био, ја то не могу да установим. Само прописи овлашћене старешине могу у изузетним случајевима поставити задатке уместо њима непосредних претпостављених старешина. То је у вишим командама, начелници родова, по овлашћењу команданта, могу да издају наређења па у прилогу имамо наређење начелника артиљерије и наређење начелника инжињерије, два наређења која су написана по свим прописима и правилима какок треба да се пишу за разлику од наређења која је издао командант бригаде. Координација и функција руковођења: командант је организатор остварења координације између свих учесника у извршењу заједничког задатка. Тврдим да улогу координатора за борбена дејства у селу Ловас, није могао нико да обавља без овлашћења команданта 2. пролетерске механизоване бригаде нико и на такву улогу нико га није могао поставити, а командант Четврте оперативне зоне није смео више да се меша у било какво командовање, да се појављује без сагласности команданта бригаде у зони борбених дејстава. Има тамо податак да је дошао и одвео неког капетана који је био непослушан и тако даље. То је недозвољено. Према томе, коначан закључак, да се не понављам, све јединице, појединци из зоне борбених дејстава су потчињене команданту 2. пролетерске бригаде, међу њима и јединице које су дошле из Ваљева и у време борбених дејстава, територијалне одбране из Товарника. Други је проблем што у наређењу није дефинисано када престају та борбена дејства, јер треба да се регулише ближи и следећи задатак, тога нема. „Округло па на ћоше“ написано је да се запоседне Ловас, међутим, запоседа се село, запоседају се положаји, да би се спречио евентуални продор непријатељи из неких других праваца, јер би се угрозило насељено место. Из расположиве документације, нижу документацију од команданта бригаде немам, ниједан документ од ниже јединице команди бригаде није упућен, нити га ми имамо, а сигурно да је био и требао је бити, немогуће је да га нема, команде дивизије, команде војне области и тако даље, све до Генералштаба, види се да командант бригаде није имао било какав увид у развој догађаја у Ловасу, јер се тамо није појављивао, нема никаквог документа који доказује да је он наредио претрес терена. Да је постојала потреба за претресом терена, ово је јако битно и уклањање опасности која је претила од појединачних снајпериста, који повремено отварају ватру, видљиво је из борбеног извештаја команде 2. бригаде команди Прве дивизије. Ово је нешто ново што тамо у оном мом првом исказу нисам уочио. У следећем борбеном извештају, команда бригаде команди дивизије наводи да у вечерњим часовима дејствују поједини снајперисти и врше узнемиравање у ноћним часовима и да је хаубички дивизион 16.10. извршио отварање ватре по шуми Ловас и исту је чистио добровољачки одред, исти је 17.-ог чистио добровољачки одред шајкачке бригаде, тога нигде нема у списима, везано са овим, а требало је утврдити да хаубички дивизион 122 мм није био у саставу снага које су се налазиле у Ловасу. Тамо су се налазиле две чете територијалне одбране из Ваљева, део штаба територијалне одбране Товарник, односно новоформирани штаб територијалне одбране Ловас, тамо се требала налазити прва тенковска чета по првом наређењу. Међутим, она се волшебно изгубила, нигде није забележено

како је и када повучена из Ловаса, колико је остала, која је њена улога, а пошто је командир прве тенковске чете активни официр, он је требао бити у неку руку и командант тих помоћних снага које су биле у Ловасу, њега нема, нема забележено ни у ратном дневнику и нико за то не зна шта се дешавало. У извештају о дневним дејствима команде чете Шесте партизанске дивизије стоји да је 19.10. погинуо један војник током ноћи од снајперских метака. У извештају о дневним активностима команде чете Шесте дивизије која је веома детаљно извештавала за разлику од друге бригаде, наводи се да је за време претреса кућа у селу Ловас нађено у једној кући 7,5 килограма експлозива, припремљено за паљење на тавану куће где су смештени војници. У извештају о дневним активностима команде чете Шесте бригаде, стоји да су у току ноћи на Ловас дејствовао непријатељ, што раније нигде није записано. У извештају о дневним активностима команде од 30.10. стоји да је за време претреса кућа у селу Ловас нађено у једној кући 20 метака за „калашњиков“. За разлику од Ловаса, за претрес терена Илока, исти командант Друге пролетерске дивизије, бригаде, наређује овога пута чети војне полиције, извиђачкој чети да изврши претрес, што је правило службе органа безбедности и органа војне полиције, јер претрес врши војна полиција, а не територијална одбрана или привремено формиран састав и тако даље. И под руководством потпуковника Радомира Тодорова, који ће припремити командире јединица, значи припрема постоји, а за њихово прикупљање и упућивање одговоран је потпуковник Синиша Митић. Према борбеном извештају команде ове бригаде, команди Друге бригаде, чишћење Илока наређено је од стране Прве бригаде Илока. За овакво дејство у Ловасу нема никаквог документа, не спомиње се ни у једном борбеном извештају. Претрес терена је обавезна радња после борбених дејстава, с тим као његов део чишћење, али после ћу рећи зашто чишћење, чишћење од непријатељски заосталих снага. Све је то претрес терена дефинисан у Војном лексикону, ја ћу га приложити да не читам, то је дакле, два дана пре претреса терена у Ловасу, написано је наређење за претрес у Илоку, према коме се ангажује војна полиција и извиђачи, како је то и предвиђено прописима. Ангажован је један пуковник и три потпуковника. За Ловас нема наређења, а у претресу су ангажовани припадници ТО из Ваљева и добровољци, нема никакве припреме ни плана, нико не зна ко је издао наређење, ко је коме шта наредио и шта они који иду на задатак знају, шта су упознати, каква су наређења добили и тако даље. Да је у уобичајеној употреби појам „чишћења“ од непријатељских снага од мина и минско-експлозивних средстава, у војној терминологији и документима којима се регулише употреба борбених средстава, говоре следећи примери: ја сам навео овде готово тридесетак примера од рата па на овамо, где је писано да се врши чишћење терена и тако даље, међу њима наређења и хрватских снага и муслиманских снага и тако даље. Они су то паметно можда написали, па нису написали од непријатељски распложеног становништва, него заосталих непријатељских снага, па ћу то прескочити. Кога то интересује, може то да погледа, ту су све извори одакле су дошли и тако даље.

Ја и даље тврдим да се ради о минском пољу 8, катастарска парцела број 1715 која је достављена, која је положено 13.10., израдом је руководио поручник Лукић Јован из инжињеријског батаљона. Записник минскоексплозивне препреке је рађен у пет примерака, али није евидентирано коме је достављен, а нису ни потписани, на некима од њих пише „не важи“. Копирано су неколико пута и често су неки делови невидљиви, али може да се открије и тако даље. Други

инжињеријски батаљон је запречавао простор на основу наређења и то команданта Друге бригаде од 06.10., коме је наређено да се уради прописна евиденција минско-ескпловивних препрека у три примерка: један примерак задржати у Другом инжињеријском батаљону, други примерак доставити команди Друге бригаде, а трећи доставити команди дивизије преко команде бригаде. Међутим, после се појављује наређење да се ради у пет примерака, али на крају у овом документу не пише коме је достављено, као што не пише ни у наређењу команданта бригаде коме је то наређење достављено и када је достављено, јер је писано 09.-ог, а већ 09.-ог је бригада из Љига чим је стигла у Товарник, упућена на положаје, према Ловасу, док је бригада из Лајковца Вељовић није то прихватио, па је ишао тек следећег јутра. Потпуно значи неприпремљени су кренули. Интересантан податак да је у време када је дошло до експлозије, када је постављено минско поље, када је погинуо један војник, поручник Смиљанић био на месту полагања, а да је командант батаљона инжињеријског налазио се у штабу територијалне одбране ради упознавања са местима и рејонима минирања, налазио се у штабу територијалне одбране где је упознавао. Он тамо није имао шта да тражи, јер му је наређено да све доставља преко команде бригаде. Напомињем да сам при овој анализи користио карту евиденције минско-ескпловивних препрека у зони Прве бригаде, израђен у октобру 1991. године, а не карту ону другу коју ми је неко показивао, план ангажовања у зони првог механизованог корпуса, јер та карта је рађена крајем фебруара и у априлу, а ова је рађена у октобру. Ради се само о минским пољима која је поставио механизовани корпус и који су они разминирали. На тој карти се на месту где је Ловас, збијено доста, види да су сва та минска поља разминирана, само у једној мањем положају, пошто је већа размера карте, само да су разминирана. Према томе, неко је написао да неким чудом нисам видео ту дуплу карту, нема ту никакво чудо, ја сам видео да то није карта из тог периода, према томе не може бити актуелна и радила је сасвим друга институција.

У наведеном акту Војнобезбедносне агенције која је доставила ово, стоји да није пронађен записник о разминирању израђених минско-ескпловивних препрека, само се налазе подаци о изради. Командант инжињеријског батаљона упознаје штаб ТО са местима рејона минирања, а не командире чета, који су запосели Ловас. Нема никаквог податка да је о местима, рејонима минирања упознат потпуковник Димитријевић који је тог дана дошао из села Чаковци у Ловас, као ни да ли је са тим упознат капетан прве класе Перић када је 17.10. дошао у Ловас. Поред низа непрецизности око назива јединица из Ваљева између осталог, на пример, стоји да је то диверзантско-терористички одред из ТО Ваљева, да смо имали терористички одред, јер толико је непрецизности у називима јединица, да је то несхватљиво, то је јако битно и о томе се морало водити рачуна.

У редовном борбеном извештају команде прве команде команди Прве војне области стоји да је прва дивизија гардијска има прихватни центар, а прва војна област сабирни центар у поступку око превођења затвореника. Рекао нам је прошли пут сведок који је сведочио, како га је провео Крњајић у сабирни и тако даље, центар са свим похвалама, без икаквих примедби и тако даље. Према томе, то је регулисано. Међутим, била је једна ситуација у Ловасу, где је било доста сумњивих, а видео сам, после ћу Вам навести и да је било и наоружаних, да није баш тако како је евидентирано и како сам чак и ја у почетку схватио, да је било

потребе за привођењем и sasлушањем у станици милиције појединих личности и требало их је негде задржати, јер није било ни затвора ни прихватног центра. Друга је ствар, да ли су се неке институције које су се прикључиле ту, нарушавале те односе, малтретирале те притворене, јер је требало неке задржати до времена када се створе услови да се пребаце у прихватни центар. Не оправдавам поступке према тим затвореницима и требали их је sasлушати и узети изјаву и сумњиве и ако има аргументе задржати, а остале пустити.

Чудни су извештаји Војно-безбедносне Агенције, тврде да готово ништа нема. Ја знам да имају и, ако је моја баба накриво нешто рекла. Зашто знам? Зато знам што сам прегледао неколико стотина досијеа персоналних података, јер сам радио монографију „Генерали и адмирални Србије од 1981. до 2011. године“ и видео сам све шта унутра пише, моје класе и свих адмирала ратне морнарице. Према томе, свашта се унутра налази, али је чињеница да у списку дужности које су обављали поједини људи, нема дужности у току рата, неко је наредио да се те дужности не уводе у досије персоналних података. Обавештавам неупућене да постоје два досијеа персоналних података – један се чува у персоналној управи, сада је он у управи за кадрове, до 1990. године су ти документи микрофилмовани, тешко читљиви, а од 1992. године још су ту. Али онај први који се налази у јединицама, тврде да је уништен по закону, што вероватно јесте. Међутим, тај први је много тачнији, јер су јединице морале уносити све, а после шта се у ССНО радило, то је мало дискутабилно. На пример, за Николу Љубичића не пише да је био командант корпуса, а ја знам да је био и тако даље. Када су њему прескочили дужност, шта мислите како су прескочили неком тамо мање значајном.

Веома једно шкакљиво питање око извршења наређења, законодавац је прецизно одредио процедуру одбијања наређења, мада је ту процедуру веома тешко спроводити у теренским и ратним условима. Потчињено према закону после усменог одбијања наређења морао је да од старешине затражи наређење у писаном облику, а затим да о противправном наређењу обавести следећег претпостављеног у командном ланцу. Ако је наређење злочин, за њега би старешина морао да одговара пред редовним судом, ја сам то већ једном рекао. Ако је реч о одбијању легално издатог наређења, потчињени ће се наћи пред војним дисциплинским судом – члан 201 и 203. Тешко је одредити, по ком би добио већу казну. Коментар: командир чете Радован Влајковић је изразио своје неслагање, а не одбијање наређења, то пише у извештају Управе безбедности, он је изразио своје неслагање са задатком у коме је требао учествовати, јер је био свестан да његова јединица није обучена за тај задатак, да се налази на непознатом терену, да не познаје терен и да су од мештана чули да је терен миниран; у селу се причало и тако даље, што није никакав званичан податак за њих, само сумња и тако даље. У ситуацији која је владала по питању командовања у Ловасу није имао никакве могућности да се обрати команданту бригаде, јер према постојећим документима с њим нико «није имао» контакта. И један и други командант старији од њега тврде да нису били у контакту са пуковником Лончаром, нити то пише у ратном дневнику. У ратном дневнику се нигде не помиње ниједан од тих случајева; нема ниједног записа да је било ко долазио на састанак, само пише одржан састанак, ко је био, шта је био, шта је речено, нема наређења команданта бригаде, нема акција, нема ничега, једноставно. Примера ради, за разлику, имао сам у рукама ратни дневник Зворничке бригаде, у коме

пише све, свако наређење команданта, сваки поступак, све што би требало, унутра пише, прави ратни дневник. Ратни дневник је документ који има историјску вредност. Овај документ Друге бригаде нема никакву историјску вредност. Према томе, Влајковић није могао доћи до команданта бригаде, јер се нашао испред извршења задатка, нашао се у дилеми, не знајући шта га чека, да ли је то злочин, није ли злочин, да ли је тамо минско поље. Јер има доказа, тврдња да је неко, непотребно скренуто у подручје где је била детелина, где се налазе мине. Он није ни информисан о постојању мина, према томе, није ни знао да је то злочин, није исто реаговао ни старији од њега. Зашто старији од њега нису одбили наређење и зашто њих нико не пита, а зашто нисте донели наређење и зашто се нисте обратили претпостављеном, него само Влајковић. Добровољци у нападу на село Ловас, били су у саставу ТО Товарник, а након «поседања» села Ловас у саставу ТО села Ловас. О њиховом третману се не говори ни у једном расположивом борбеном документу, осим у Информацији «Малтретирање, злостављање и злочин над мештанима хрватске националности из села Ловас» коју је потписао начелник 3. одељења Управе безбедности пуковник Милорад Бошковић на основу писаних изјава потпуковника Миодрага Димитријевића, капетан прве класе Дарка Перића, капетана Радомира Савића, поручника Радована Влајковића, и Радисава Јосиповића, команданта села Љубана Деветака и још 12 војних обвезника, наводи се ко је. Према томе, нису писане напамет, ја не могу да омаловажавам и да кажем да управа, да извештај Управе безбедности није тачан и тако даље, треба имати аргумента за то, да је намештен, да је писан овако или онако, овде су наведена сва имена. Требало је тада реаговати, да је написан мимо изјаве некога од њих.

Коментар: неколико наређења која третирају догађаје у селу Ловас: наређење команданта од 09.10., командант је наредио да се изврши извиђање и организује напад на село Ловас, да се напад на Ловас решава властитим снагама, командант дивизије је наредио и да се организација напада изврши у поподневним, запамтите ово, у поподневним сатима 10.10.1991. године. Командант дивизије је наредио да му се организација – напад на село Ловас из села Бапска изврши у поподневним сатима 10.10., оријентирно око 18 часова; наређено је да се одред Ваљево ангажује као целина или подељен по оклопним и моторизованим батаљонима, рачунати га као формацијску јединицу и обезбедити сигурне везе командовања; употребљен као самостална јединица на самосталном правцу, да је подељен са батаљонима, до овога много тога не би дошло.

Председник већа: Господине Антићу, замолићу Вас само, паузу малу да направите, за тренутак само. Ово о чему сада веће разматра нема никакве везе са овим поступком.

Као што сам рекао, ради се о нечему што нема никакве везе са овим предметом, ради се о материји организованог криминала, па ће ово веће сада да се повуче из тог разлога, тако да одређујемо паузу од 15 минута, максимум, заиста, ево сада рецимо да је 15 и 30, у сваком случају 15 минута по било чијем сату, од овог тренутка и после тога ћемо наставити, тако да, немојте се удаљавати.

Да седнемо.

Ја ћу овако летимично да прегледам, колико видим, сви смо ту. Да, добро, након истека паузе у овом претресу, због поступања судећег већа као кривично ванпретресно веће у материји организованог криминала у 16,02 часова,

Суд доноси

РЕШЕЊЕ

Да **СЕ** главни претрес **НАСТАВИ**.

Господине Антићу, Ви знате где сте стали, тако да бисмо ми да наставите ту.

Судски вештак Бошко Антић: У наређењу команданта дивизије, јако је потребно нагласити, стоји потчињени бригаде ће се прихватити, организовати и припремити, посебно припремити за извршење војних задатака, провери њихову оспособљеност, обезбедити извођење обуке и опремити их, сматрати својим јединицама, упозорити на понашање у борби и ван борбе, функционисање војних судова и спрече да пљачкају и украду и врше недела над становништвом и материјалним добрима. Нема података да је било шта од овога учињено. Чета којом је командовао Гавранчић је упућена одмах увече на положај, Вељовић је одбио да иде увече, отишао је ујутру, значи могуће је било и да се одбије, иако је био присутан командант бригаде на командном месту Товарник и тврде да им је он издао задатак. Ја и даље тврдим да је као почетни, иницијални документ за наведено дејство где се ангажују јединице први пут оваквог састава, поготову ове из Ваљева, написана заповести, наређење, а требало је заповест. Командант је ангажовао главне снаге да обухватним дејствима блокирају јужне ивице села, а помоћним снагама наредио да изврше чишћење села од припадника ЗНГ, МУП-а, као и становништва које је непријатељски расположено. Интересантно је, први пут у животу видим да главне снаге врше у неку руку подршку и споредни задатак, а помоћне снаге извршавају главни задатак и основни циљ дејства. Није дат ближи, даљни задатак, није дат састав, груписање снага. Код груписања снага када се каже да ће помоћне снаге састава прва чета и тако даље и тако даље, аутоматски одређује и командно место и команданта, да је командант прве тенковске чете командант састава. Тога нема, тако да се не зна ко је командант главних снага, а ко је командант помоћних снага. У тачки „морално“, интересантно, „морално обезбеђење“, пише – одред се претпочињава бригади, прихватити, организовати и кренути на извршење задатка“, у „моралном обезбеђењу“ и „посебну пажњу посветити заштити од минско-експлозивних препрека“, ово треба знати, Пионирско одељење првенствено користити за разминирање путева и рејона». Значи само су могли пионери да то раде. Не наводи се задатак који је командант добио од команде дивизије, нема груписања снага, није решено командовање, нема везе, нема подношења извештаја. Уопште ништа није разрешено, а написано је тамо да се обезбеди сигурна веза са јединицама територијалне одбране. Командант је наредио да се јединице ТО прихвате, организују и припреме за задатке, а оне се одмах по доласку у Товарник упућују у рејон дејства. Командант дивизије наређује да се напад изврши у поподневним сатима 10.10., да се изложи идеја напада, а он је већ у то време извршен и да буде чудо, команда бригаде сазнаје да је село ослобођено и запоседнуто, од возача који долази из правца Ловаса, сазнаје да је то био Крњајић.

Команда бригаде сазнаје да је задатак извршен од возача возила. Значи да се ситуација не прати, не контролише и тако даље. Овде је написано шта заповест обухвата, шта обухвата наређење, ја нећу то посебно читати, наређења су кратке заповести, раде се углавном за припрему јединица за предстојеће дејство, за довођење снага из дубине, за допунско извиђање, за мере обезбеђења, обезбеђења активности из области позадинског обезбеђења и организација сарадње. Нема нигде да се оваквим наређењима издаје овакав документ. Нема никакве координације између главних снага ЈНА и помоћних снага територијалне одбране и милиције Товарник и добровољаца. Немогуће је одредити ко је био командант помоћних снага за време напада. Интересантно је навести да је Друга бригада издала наређење за инжињеријско обезбеђење 22.10. које има све елементе предвиђене за овакву врсту борбеног документа, чак и за заповест.

Командант је наредио да ТО Ваљево запоседа следеће рејоне: прва и друга чета поседа Ловас, по ослобађања села успоставља цивилну власт. Цивилну власт није могла успоставити сама без сарадње са представницима Владе Српске области Крајине, односно Славоније; са диверзатско-терористичким одредом поседа рејон Бокшић и Чаковци и тако даље и одређује да је командно место у Чаковцима, али не одређује ко је командант, нема документа. Тамо се налазе Димитријевић и Перић, нема никаквог регулисања командног система, односа и тако даље. Па зато и долази до инсистирања на примени чл.37 и тако даље и тако даље, које питање каква су овлашћења, јер овлашћења ових људи нигде нису наведена. Најнеорганизованије стање је у селу Ловас у извештају Команде Друге дивизије. У току дана командант територијалне одбране села Ловас без одобрења команданта јединице ТО Ваљево самовољно је узео цивилне затворенике и наредио да врше разминурање минских поља у рејону Ловас и тако даље. Нико није реаговао на ово, него је тако било и ако је самовољно урадио, неко је морао да реагује. Немогуће да командант бригаде није знао шта се дешава, морао је да зна, морао је да буде у Ловасу, не зна се. Овде се не наводи ко је командант ТО Ваљева. У изјави команданта Четврте оперативне зоне између осталог се каже, свашта се у његовом извештају каже, у свакој другој реченици је конфузан. Ја закључујем да више избегава, да скине са себе одговорност, него са Димитријевића. Каже да је пракса била да се са сваком јединицом шаље по један официр из штаба Четврте зоне да посредује између команданта Друге бригаде и јединица ТО. Војска не познаје посредника, овде се не ради ни о садејству, ради се о јединици која је претпочињена команданту Друге бригаде и нема ко ту да посредује. Војска не познаје, познаје посредника, ако је то тако, онда је потпуковник Димитријевић доведен у врло неугодан положај, да буде посредник нечега што не постоји. У војсци се не моли, не посредује, него се командује, а могу извршавати органи команде одређене задатке или почињени команданти, само по одлуци команданта и по његовим овлашћењима. Ја као оперативац у бригади, никада нисам отишао у контролу да ме командант није позвао телефоном команданта и да му каже по којим питањима долазим или имам то написано. И никада нисам дошао у сукоб са потчињеним командантима.

Каже, између осталог, Токић – из команде Друге бригаде сазнао је шта се десило са већином Хрвата. „Сугерисано ми је да не помињем догађаје у надлежности органа безбедности Прве гардијске дивизије, није у мојој надлежности“, јер се то догодило у зони одговорности Друге бригаде, чији је

командант пуковник Лончар. Поставља се питање, шта је он тамо уопште тражио, после претпочињавања, сем ако га не позове командант Друге бригаде, није могао тамо доћи, а каже да није учествовао у томе, међутим има податак да је одвео једног официра који се недисциплиновано понашао, нешто је урадио, тако да је дошао и одвео га у Ваљево, што нити је он смео да уради, нити је то смео да дозволи командант Друге бригаде, јер не може његове јединице било ко да му води официра и враћа назад, јер он није дошао по наређењу команданта Четврте оперативне зоне, него наређењу Републичког штаба територијалне одбране. Овај проблем око разматрања одреда „Душан Силни“, ту се много тога конфузно пише, много тога је контрадикторно, говори се о групи људи. Групи људи се не може судити. Сада не знам ни ко је командант, нигде се не спомиње у званичним документима ниједно име; нема ниједног имена од чланова, хајде да ја кажем, такозваног одреда „Душан Силни“, који има око 60 припадника, да су у нечему учествовали и тако даље, сем изјаве сведока. Сведоци су нешто посебно што није моје, то ће урадити суд на основу одлука, јер сведоци различити говоре и неки потврђују. Чули смо прошли пут изјаву човека који је малтене бранио, одбранио Крњајића. Према томе, релативан је појам, а Хрват је.

О бесправном привођењу и лишавању слободе припадника села Ловас, мушкараца хрватске националности, под сумњом да их је неко од њих претходне вечери гађао снајперима, ту се коментарише, међутим, нигде нема навођења да је отворена ватра из снајпера, заиста по људима који су запосели Ловас је отворена ватра, што је установљено и у неким извештајима, да су после тога нађени митраљези, „калашњикови“, да је нађена муниција, експлозив, није им то служило сигурно за лов. О малтретирању и тако даље, то ће одлучити суд према сведочењима, ја немам неких описа ко је, а интересантно да у службеним документима и не пише лично ко је то урадио; да је то урадила та и та личност, онда би се могло коментарисати, а овако не може. Нема података како је дошло до премештања из Сремских Чаковаца у село Ловас 69 припадника одреда за противтерористичка дејства, ко им је наредио, како су дошли и тако даље. Неко им је наредио, Перић зна сигурно, да није могао доћи сам и да не може једноставно напустити положај у Чаковцима где је и командно место и отићи у Ловас без нечијег наређења. Неко о том мора да пронађе то наређење, да ли Тужилаштво или одбрана и тако даље, јер то је немогуће. У документима пише да је тај задатак добио од команданта ТО Ваљево, потпуковника Димитријевића. Сви то негирају, прилично дају конфузне извештаје, а нема доказа нигде да је потпуковник Димитријевић стварно командант нечега, сем ако тако се не користи члан 37 и тако даље, који је опет, за све значи је надлежна и одговорна команда бригаде. Припадници одреда Ваљево су негодовали, хтели да одбију одлазак на задатак, јер су од мештана чули да је терен око винограда миниран. Тек након убеђивања и тако даље, пристали су, нису сигурни да ли се налази минско поље и да ће наићи на минско поље. Минско поље је било обележено и неко је морао да достави ове планове, па макар и непотписане. Морало се знати за то.

Да је било дејстава из тог подручја, доказ је то што је хаубички дивизион 122 мм дејствовао по том подручју 16.-ог. Зашто би хаубички дивизион из састава бригаде ван састава ових јединица дејствовао, ако тамо нема никога? Значи да је било ту снага Збора народне гарде или њиховог МУП-а који су се повукли, извукли, јер ја претпостављам да их је напад изненадио и да је настала бежанија.

Овај мештанин који је наишао на мину, он није нагазио на њу, он се бацио на мину, он је практично извршио самоубиство, а зашто је то урадио, вероватно је, није могао да трпи догађаје или се успаничио или од муке и тако даље. Ватра је отворена, а ко је отворио ватру, не може се установити, да ли су отворили припадници „Душана Силног“ или припадници територијалне одбране, нема тачног податка ко је отворио ватру. Ватра је престала, проблем је настао други, што је неко, крајње некоректно наредио после да то становништво разминира mine и поред наређења да то могу радити само пионири, јер за то наређење су знали и онај ко је то наредио треба га пронаћи ко је и да он за то одговара, а не они који су то урадили. То сигурно није могао да нареди ни Влајковић, нити било ко од ових учесника који су водили војску кроз несретну детелину.

Има доста примедби на информацију коју је доставила Управа, међутим Управа је службена институција, Управа за безбедност, службена институција је доставила информацију о највишем војном руководству. Ја као војник и као војни вештак не могу да сумњам у то. Ако има неки адвокат да мисли да је нешто измишљено, да је додато и тако даље, нека преко одбране или тужиоца изволи да то докаже. Ја то заиста не могу доказати. Овде пише да је командант потпуковник Димитријевић, документа никаквог нема да јесте, на основу чега је то, углавном на основу изјава ових који су саслушани. Овде пише да је Влајковић изразио неслагање, ово је службени акт, где се изражава неслагање, а овај акт је достављен код начелника Генералштаба 12 највиших војних руководилаца, између осталог, и команданту територијалне одбране Републике Србије. Нико од њих није на то ни реаговао, нити је било шта учињено, да се учини. У прилог овде ја имам извештај један који је радио Милован Зорц за команду Југ, то је Мркшићева команда тамо и сличну. Кога интересује, може да погледа, како је то третирано тамо, извод члана 316. Устава СФРЈ о ратном и ванредном стању, како то Устав дефинише касније, ко проглашава ратно стање, шта је ванредно стање, шта је ратно стање, да се то разликује, јер то је највиши акт, Устав једне земље, према томе не може се дискутовати о томе да ли је или није.

Председник већа: Пазите микрофон, молим Вас.

Судски вештак Бошко Антић: Молим?

Председник већа: Микрофон пазите, када папиром дотичете, онда...

Судски вештак Бошко Антић: Ја ћу Вам то ставити уз прилог, па ако коме користи, нека погледа. У извештају исто који је достављен, „Експертски извештај тима за војне анализе за Југ“, пише шта је то координација, ко је дужан, шта је једностарешинство, потврђује све ове ставове које сам ја навео; да командант има искључиво право командовања, шта се регулише заповестима, шта наређењима и тако даље, ту је састав бригаде, јер, пазите, човек који се није бавио тиме, јако тешко може да одгонетне те називе бригада, прва, друга, трећа, мешају се термини, наслови и тако даље. Ја сам то успео да разрешим...

Председник већа: Микрофон, молим Вас.

Судски вештак Бошко Антић: Упутство 20. пролетерског гардијског пука где је командант био и пуковник Секулић, па све до како каже, срамног дезертирања и непослушности која се показала у бригади почетком 1992. године када се бригада разбежала. Узрок треба неко да установи - највероватније оваква ситуација и овакви односи који су били у систему командовања где су резервисти излагани на прву линију ватре и где су резервисти самостално дејствовали, где су вођени у борбена дејства без икакве припреме.

Ево, то је толико и још да напоменем: ја сам у међувремену као доказ да није баш тако било у селу Ловас, све разрушено и све цивили, добио неколико докумената. Сведоци у Хагу, сведок Адам Рендулић, то је овај који је био овде присутан, каже да су тенкови пролазили кроз Ловас и да су противтенковске мине биле употребљене, да су они имали противтенковске мине. Шта ће им противтенковске мине, ако су цивили? У чланку једном „Штета, доиста штета, били су то прави момци...“ сами Ловашчани, Иван Мађерић пише да су прави момци Ловшчани и наводи чиме су све били наоружани, да им је долазио Мерчеп, да су имали организоване снаге и да нису били неорганизовани, како се то прича и само чланице ХДЗ-а. То наводи Миле Дедаковић у часопису, „Ловаском листу“, чувени Миле Дедаковић „Јастреб“. Видећете из ових текстова да није баш да је све било разоружано у Ловасу и да није било наоружаних снага. Није само оних 50 који се наводе у процени, коју је неко офрље написао. И на крају, ево ту су потврда, на пример, Кесера Мато Драган, колико је дана провео у Збору народне гарде, да је био припадник Збора народне гарде, да је погинуо, има и слика његова, на споменику где то пише, 1300 таквих случајева има, а овде има двадесетак примера. Ово би требало предати суду, да то погледа и да се размотри.

Ево ја сам имао толико.

Председник већа: Е сада...

Судски вештак Бошко Антић: И само једна опаска. Неко је јуче поставио питање, команданта места. Командант места назив је постојао до 1957. године. Он је постојао у току рата и код Немаца, код партизана, четника, усташа и тако даље. 1957. године је укинут, јер је то дужност, у највећем броју случајева злоупотребљавано. 1957. године уведен је појам командант гарнизона, уведене су команде гарнизона, команде гарнизона места, на челу се налазио командант, а тај командант гарнизона имао је, односно претходни командант града или места, старао се о заједничким пословима, службама, дисциплини, унутрашњем раду, гарнизон служби и другим делатностима свих или већих јединица у самом месту. Командант места је обично најстарије војно лице, институција до 1957. године, Војни лексикон, страница 219 и тако даље. Све те улоге преузео је командант гарнизона, ја сам дежурао у команди гарнизона, то је таква дужност где дежурни једино стрепи да неко од значајнијих личности не умре, јер треба да организује сахрану. Њима је обавеза да војна партола обиђе град, посебно железничку станицу и да поднесе извештај каква је ситуација тамо. У последње време прво се налазила у Делиградској 42, а после у Катанићевој 15. У задње време, главна обавеза му је била оверавање здравствених књижица. Последњи командант је био пуковник Марко Врзељ. Тако да мислим да је питање команданта места, а што је и тачно је, и поред тога што Вам је представио господин један документ где се

потписао неко као „командант места“, има још случајева где се потписују као командант места. Вероватно скраћујући онај назив – командант територијалне одбране насељеног места, претварајући то у – командант места.

Ево толико.

Председник већа: Хвала. С обзиром на то да је ова, сматраћемо то, допуном вештачења, односно одговором у односу на оно што је стручни саветник претходно био изнео, о питањима која су била обухваћена наредбом за вештачење, дакле да су она, како смо чули, обимна, с једне стране, а и сложена и употпуњена у односу на основни налаз и мишљење и све оно што је било речено од стране вештака усмено приликом испитивања на овим претресима 15. и 16. новембра 2011. године, супротно овој ранијој одлуци овог већа, које ће оно сада у овом тренутку променити, а које је било принципијалног карактера, ово ограничавање времена за испитивање вештака, јер сматрамо да је потребно да се сви учесници у поступку, па и ово веће, детаљније упозна са оним што је сада малопре било изнето, а за шта сматрам да имамо техничких лаких могућности да будемо сви на време упознати, ставићемо ван снаге ово решење да се испитивање вештака ограничава на данашњем рочишту и о томе, плус за овај следећи пут, пошто ћемо сада и на овом месту претрес прекинути, односно одложити, ради припреме свих нас у разматрању ових значајних питања, навешћемо наравно и поред такве, овога што смо данас започели и што ћемо следећи пут завршити, шта ћемо такође, шта је планирано у доказном поступку.

Дакле,

Суд доноси

РЕШЕЊЕ

Да **СЕ** главни претрес **ОДЛОЖИ**.

Следећи главни претрес ЗАКАЗУЈЕ СЕ за:

Као и до сада, а и убудуће, а према овом распореду рада интерном у суду и располагања просторијама, то ће бити крај месеца, у последњој недељи у месецу, у овом случају значи октобар, значи заказује се за:

29. и 30. октобар 2015. године, у 09,30 часова, судница број 2, како смо се и навикли.

29. и 30. октобар, то су четвртак и петак, 09,30, значи ујутру, дакле, што је саопштено свим присутнима.

Само тренутак, изволите, то кажем, да рачунате са тиме, да, у принципу. Изволите, колега, ако је нешто што би требало пре овог објављивања тог распореда?

Адв. Градимир Налић: Да, ја Вас молим, председниче, 29. је што се тиче и Бранкице и мене, у реду, али 30. ми имамо „Шарића“ у 09,30 овде у Специјалном суду, то су ова прања новца, обоје смо браниоци, немамо начин.

Председник већа: Ја се надам да ће неко моћи ко познаје предмет да Вас за тако нешто замени. Осим тога, то је и други дан, па ћемо видети око тога шта ћемо.

Адв. Градимир Налић: Ми ћемо се постарати да нађемо неку опцију.

Председник већа: Ја не могу другачије.

Адв. Градимир Налић: Да, тражићемо замену.

Председник већа: Не да не могу променити ово шта сам већ рекао, али...

Адв. Градимир Налић: Али ево опреза ради Вам морам то рећи, просто да...

Председник већа: Да, хвала.

Адв. Градимир Налић: Хвала Вам.

Председник већа: То је професионално у сваком случају што сте рекли и увиђавно према поступку. Видели сте уосталом да нам се, да, видели сте да нам се напросто није дало ни јуче ни данас да са временом који смо предвидели, да располажемо, да почнемо на време или да не прекидамо претрес из неких потпуно других околности, невезаних за овај поступак.

Дакле 29., пошто настављамо овде где смо стали, остављамо за вештачење, ето тако да кажем, а рачунајући, предвиђајући да ће за то бити довољно времена, знаћемо неке од предложених сведока.

Дакле, позвати сведоке: Николу Милошевића.

Адв. Бранислава Фурјановић: За који дан?

Председник већа: Рачунајте да буде и 29.-ог, ако не буде и 30. Мислим да је то ипак довољно, није нека велика разлика. Потом, Маријану Радочај – Маријана Радочај је била предложена овде од стране покојног Николаидиса, ми бисмо могли да сматрамо да је тај предлог повучен, самим тим што он више није у кривичном поступку. Међутим, с обзиром на то да се ради о особи која је директно оштећена кривичним делом, односно једним сегментом овог кривичног дела, а за које је такође Петроније Стевановић оптужен и да Маријана Радочај није била саслушана, испитана, уствари, на првом, да кажемо, процесу, из разлога здравствених, бар је то, колико видим, било тако документовано, а да опет њено сведочење, њен исказ овде свакако би допринео чињеничном стању, из тог разлога смо одлучили да на неки начин по службеној дужности, пошто је једини предлог био од стране Николаидиса или браниоца његовог, свеједно, за ову сведокињу, а пошто се односи на оптуженог Петронија Стевановића такође као неку врсту саизвршиоца,

за оно што се описује у односу на оштећену, да је позовемо, рачунајући да су можда ти здравствени разлози престали у међувремену и да ће она бити у могућности да дође и да приступи. Потом, Милутина Вукосављевића, мада бих питао оптуженог Димитријевића, да ли остаје при том предлогу, пошто је досадашње предлоге мењао или одустајао од њих у међувремену. Милутин Вукосављевић? И учинићемо један изузетак од решења које смо већ донели и које је правноснажно у вези са читањем исказа сведока који су наравно били овде и на главном претресу, а то је, позваћемо, дакле, на следећи претрес, да ли 29., да ли 30., када већ буде било време, Живана Стојковића. То је изузетак који, како се каже, потврђује правило и поред тога, кажем, што је он већ наведен међу оним сведоцима које, чије смо исказе мислили да читамо и на тај начин да се ти докази изведу.

Да, е, сада, поред тога, искористићемо прилику сада када сте сви овде, јер оно што наравно предстоји, је наравно упознавање са документима, са писаним доказима. Потребно је, мислим да нам то и овом приликом можете рећи, да имате сви неки став о томе, која од обимне документације и у односу на који део целокупних догађаја који су овде инкриминисани, сматрате да је потребно да се изводи на начин како је то учињено у првом процесу овде, а за које је довољно да се изврши увид, односно за шта треба за нека документа то очекујем да ћете поменути, да се овде приказују, репродукују, путем документ камере, како је то било чињено у почетку, а за шта није потребно.

Али прво да нам оптужени Димитријевић Миодраг каже око овог дакле сведока Милутина Вукосављевића, кога сте Ви предложили?

Опт. Миодраг Димитријевић: После овог оваквог...

Председник већа: Остајете ли код тога или не? Опет ја мислим да његову адресу не знамо или не знамо начин на коју би га позвали, тако да то је Вама на обавези.

Опт. Миодраг Димитријевић: Добро, знам, господине судија, знам ја ту адресу, али после овог излагања новог, овај, вештака, одустајемо од тога.

Председник већа: Онда га нећемо звати, мислим да је то био само предлог Ваш. А са наше стране не сматрамо да је потребан.

Можете ли, можемо ли чути сада, дакле да ли од бранилаца, да ли од наравно и од тужиоца, наравно око документације. Дакле, шта од тога можемо констатовати да се врши увид, како се то иначе ради свугде, а за шта је потребно да се користи документ камера? Хајде, претпостављам да се на ово односи што сам рекао.

Адв. Градимир Налић: Управо. Председниче већа, ја молим да нам дате један рок да након читања транскрипата, с обзиром на чињеницу да је данас вештак изнео низ докумената, побројао их је, изреком, а нека ће приложити, које ми треба и да видимо, онда нам оставите изван рок, с Ваше стране одредите један краћи рок, два, три дана или пет дана да се ми након добијања транскрипата

изјаснимо по овом питању. А што се наше одбране тиче, ми свакако нећемо инсистирати да се гледа ишта излишно.

Председник већа: Да ли је то опште мишљење или није?

Адв. Борис Зорко: Ја мислим да јесте.

Председник већа: Ја само онога ко се јави па каже другачије, сматраћу да не мисли, а за ове остале, мислим да нема потребе да свакога питам појединачно. Изволите.

Адв. Борис Зорко: Извињавам се, адвокат Борис Зорко. Мислим да сви имају такав став, посебно што би требало да погледамо транскрипте са исказима, како стручног саветника, тако и господина вештака, да бисмо могли онда да одредимо са аспекта, да кажем овог допунског вештачења и изјашњења, да ли је још нешто неопходно како у погледу чињеница и сведока, тако и у погледу документације. Дакле, изјашњење у овом моменту са овако обимним материјалом и оволико дуготрајним суђењем, практично је немогуће у овом моменту, тако да се придружујем предлогу колеге Налића. Мислим да сви деле ту и подржавају тај предлог. Хвала.

Председник већа: У реду.

Заменик тужиоца: Мени је остало заиста нејасно, везано за овај данашњи исказ или већ како да назовем, вештака, није ми јасно много што-шта, не знам који су то документи које је он уопште читао, како је он дошао до њих, шта је то, о чему се ту ради, па бих се придружио са мишљењем колега, да видимо ми, овај, о чему се ту конкретно ради, каква су то документа, па би се онда могли изјаснити око тога шта и како даље, јер ја заиста овај, то су неки, да ли су извештаји, да ли су не знам каква је то документација до које је он дошао и много што-шта ми ту није баш најближе, да кажем, најјасније, тако ка о изјашњењу бих могао тек када би се упознао са овим данашњим транскриптом и свим тим материјалима и документима које је он помињао и овај, који су за мене нешто ново, што до сада нисам имао прилику да се упознам са тим.

Председник већа: Колега бранилац, адвокат Крстић.

Адв. Здравко Крстић: Адвокат Крстић. Па ја сам у дилеми, да ли да се јављам после свега овога, прихватам све ово што су колеге прихватиле, придружујем се, да додатно не компликујем доказни поступак, али дошао сам до неког документа који је заведен у овом Тужилаштву за ратне злочине. Ја мислим да ће се са овим предлогом и цењени колега да сложи, КТРЗ 7/07. То је неко упозорење неког господина чије бих предложио саслушање у својству сведока, то је извесни професор Ђорђе Ђорђевић, улица Руменички пут 27, Нови Сад. Он у том упозорењу, што је јако интересантно и то је само, то ме је понукало да предложим да направите још један изузетак од саслушања сведока, јер он у том на више страна у упозорењу, помиње и догађаје у Ловасу. И он врло јасно ту децидно каже, ко стоји иза тог злочина. Волео бих да га чујемо овде да каже, а не само да пискара, јел, он тврди...

Председник већа: Тишина.

Адв. Здравко Крстић: Он тврди, а то ме још више убедило у мој предлог и исправност предлога, да извесни господин Дојл, ако ја добро читам, који је правни саветник у америчкој амбасади, а сећате се да смо га помињали код захтева за изузеће тужиоца за ратне злочине, када је подносио извештај у вези предмета „Ловас“ овом представнику америчке амбасаде, како га овај господин, кога ћу предложити за сведока, каже, „познати „Циовац“ Дојл и Васиљевић је оперативно спроводио све што му је наређено и они стоје иза злочина у Ловасу“. Дакле, јако интересно подударане. Да није тог имена, не бих предложио. Па ја молим да веће учини напор да позове Александра Васиљевића и овог господина, чије сам име рекао, кога не познајем, да разјаснимо те ствари, јер је јако битно, да људи знају ко стоји иза тог злочина и зашто ови људи овде седе и у притвору толике године и сада су на оптуженичкој клупи, а ово утолико пре, и тиме завршавам, што овде саслушан сведок Милорад Бошковић, не било који Милорад Бошковић, него начелник некакве службе у Управи безбедности, значи истог ранга или виши, ја се не разумем у то, од Александра Васиљевића, а ја нисам био тада када је саслушаван, при крају саслушања, на неколико питања осталих учесника, да каже, ко је био од управе на терену. Па он љутито на крају, срдито, просто, каже, Милорад Бошковић, „ево кажем шта је тамо, ишао је тамо стално Васиљевић, па њега питај“. Значи, досадило му њега да питају, не зна човек, него Васиљевић све зна. А повезано са овим упозорењем Тужилаштву, дакле, не мени, не суду, не, дакле Тужилаштво располаже са тим податком, са тим „Упозорењем“, КТРЗ понављам, 7/07, предлажем овог господина, јер он децидно говори да иза догађаја, злочина у Ловасу, стоји Васиљевић и „Циовац“ Дојл, који се, и тиме завршавам, заиста помиње у овом записнику када му је ваљда нервозан господин Дојл што се не завршава брзо и што се не осуђују ови људи, да се затвори то, тај случај „Ловас“, тражио извештај, у ком стадијуму је предмет, па наводно у одговору господин тужилац каже да су то статистички подаци. Мало је смешно, али је тако одговорио у својој изјави Државном већу тужилаца.

Ето, понављам још једном, учините напор, није важно да ли ће то да буде на следећем претресу или једном од следећих, небитно је. Хвала лепо.

Председник већа: Пре свега, у односу на оно што је тужилац сада поменуо, а колико схватам, то је онако, што би се рекло, на трагу односно у смислу онога што је суд већ одлучио, је ли тако? Дакле, с обзиром на ово што смо чули у последња три, четири рочишта и то и да, кажем, је свакако потребно да се сви учесници у поступку упознају са тиме, а да је природа тога детаљна и сложена исувише да би се могло очекивати да се на то све реагује истог тренутка, доставићемо Тужилаштву, као и браниоцима, на одговарајући начин, оно по избору свакога од вас, транскрипте са ових претреса, коме до сада нисмо или ко није тражио, са исказом стручног саветника, такође наравно и са овим данашњим вештака.

НАЛАЖЕ СЕ странкама и браниоцима да до 20. октобра суд обавесте о својим евентуалним предлозима, који документи из документације у списима, да буду посебно извођени у доказном поступку на документ камери.

Наравно да би се то могло припремити на време. Поменућу још једну ствар: наређење од 10. октобра те године, које је оптужени Димитријевић помињао и већ од самог почетка поступка, чини ми се, његову аутентичност оспоравао, нисмо заборавили. Ето само ћу то рећи овом приликом.

20. октобар значи је рок за вас да би се суд у односу на то могао да постави, што мислим да је сасвим довољно и вама и нама.

Окончано у 16 и 43.

ЗАПИСНИЧАР

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА - СУДИЈА